

اخلاق پژوهش در بیماران محتضر

محمد رضا حیدری^{۱*}، رضا نوروززاده^۲، ویدا شفیعی پور^۳

۱. استادیار، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه شاهد (نویسنده مسئول)

۲. مربی، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه شاهد

۳. استادیار، دانشکده پرستاری مامایی نسیبه، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

مقدمه: به کارگیری ملاحظات اخلاقی در بیماران رو به احتضار و تحت مراقبت تسکینی از اهمیت زیادی برخوردار است.

روش: در این مطالعه کتابخانه‌ای، مرور مقالات منتشر شده در پایگاه‌های علمی نظیر Pubmed، science direct و Irandoc در مورد اخلاق پژوهش در بیماران بدحال و مرحله پایانی زندگی صورت گرفت و بر اساس فراوانی مضامین مرتبط با موضوع مطالعه اقدام به طبقه بندی آنها گردید.

روش کار: بررسی متون مرتبط با نگاه اخلاقی به پژوهش بر روی بیماران محتضر نشان می‌دهد که بیماران تحت مراقبت تسکینی و رو به احتضار از لحاظ جسمی و روحی بسیار آسیب پذیر می‌باشند و درخواست برای مشارکت بیماران محتضر در پروژه‌های تحقیقاتی باید با توجه به وضعیت سلامتی و شرایط بیمار و با نهایت شفقت و احترام انجام گیرد. از این رو برخی از کمیته‌های اخلاق پزشکی اجازه تحقیق بر روی این بیماران را نمی‌دهند. از موضوعات مهم در این بیماران اخذ رضایت آگاهانه، داوطلبانه بودن و درک کامل بیمار از فرایند مشارکت در تحقیق است. تحقیق در خصوص مسایل دردناکی همچون مرگ منجر به ایجاد پریشانی روانی در بیماران می‌گردد. چنین شرایطی می‌تواند توان آنها در تکمیل پرسشنامه‌ها و یا حتی مصاحبه‌ها تحت الشعاع قرار دهد. علاوه بر این بدحال بودن می‌تواند بر روی قدرت تصمیم‌گیری آنها در رضایت‌نامه کتبی تاثیر بگذارد. تداخل در انجام تحقیق به دلیل درخواست خانواده برای ماندن در کنار بیمار و یا نیاز به تردد مکرر بین منزل و بیمارستان و چالش‌های اخلاقی به دلیل یادآوری نشانه‌ها و علائم بیماری نیز در روند انجام تحقیق مشکل ایجاد می‌کند. از طرفی رضایت برای انجام تحقیق می‌تواند به دلیل نگرانی بیمار بد حال از محروم شدن از خدمات مراقبتی و درمانی باشد. چنانچه ادامه تحقیق موجب سلب آسایش بیمار یا همراهان وی گردد محقق نسبت به قطع فوری آن باید اقدام نماید. همچنین محققین باید به درخواست بیمار برای انجام آداب شرعی و وصیت‌نامه توجه داشته باشند.

یافته‌ها: کدهای مستخرج از بررسی مقالات مرتبط با توجه به شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود در طبقات آسیب‌پذیری جسمی و روحی، قدرت تصمیم‌گیری، حضور خانواده بر بالین، یادآوری نشانه‌ها و علائم بیماری، نیازهای معنوی و مذهبی، پریشانی روانی و سلب آسایش قرار گرفتند.

نتیجه‌گیری: مسایل مربوطه به تحقیق بر روی بیماران رو به موت و تحت مراقبت تسکینی با توجه درجه آسیب‌پذیری بیمار، نیازهای خانواده، گروه سنی و شرایط اجتماعی، فرهنگی و مذهبی دارای پیچیدگی‌های مربوط به خود می‌باشد. پرستاران قادر خواهند بود با استفاده از استانداردهای مناسب، اخلاق در پژوهش را در این گروه از بیماران به بهترین وجه در نظر بگیرند.

کلمات کلیدی

مراقبت تسکینی، بیمار بدحال، محتضر، اخلاق پژوهش